

FAMILIE-/ARVERET – REEKSAMEN VINTER 2022-23

Opgave 1 besvares, som om de nugældende regler har været gældende gennem hele hændelsesforløbet.

Opgave nr. 1

Revisoren Martin og kontoreleven Hanne mødte hinanden i januar 2016 til en dansk-topkoncert. De blev straks betagede af hinanden, og efter et par hæsblæsende måneder blev de gift d. 1. maj 2016, men de fortsatte med at bo i hver sin ende af landet. I februar 2018 flyttede parret sammen i Hannes lejlighed, som altid var blevet kaldt for ”Hullet”. I foråret 2015 havde Hannes far Bo foræret Hullet til Hanne, der i den forbindelse havde optaget et afdragsfrit lån, som fik sikkerhed i Hullet. Ved formgyldig ægtepagt d. 1. juni 2018 aftalte parret følgende: ”Alt, hvad Hanne har erhvervet før d. 1. juni 2018, skal være hendes særeje. Hannes særeje skal ophøre 5 år efter aftalens indgåelse.” På aftaletidspunktet ejede Hanne ikke andet end Hullet.

Hverdagen indfandt sig hurtigt hos Martin og Hanne. Martin, der arbejdede meget, tjente gode penge som revisor og fik udbetalt 30.000 kr. om måneden efter skat. Hanne, der netop var blevet uddannet kontorassistent, tjente noget mindre og fik udbetalt 18.000 kr. om måneden efter skat. De var enige om, at Hanne ikke skulle være for presset økonomisk, og derfor aftalte de d. 1. september 2018, at Martin fremover skulle indbetale 6.000 kr. om måneden til deres fælleskonto, mens Hanne skulle indbetale 4.000 kr. om måneden. Over fælleskontoen, der gik i nul hver måned, blev mad, ferier og andre fællesudgifter betalt. Renter på det afdragsfrie lån betalte Hanne.

Efter en kold vinter i Hullet besluttede Hanne og Martin i foråret 2021, at Hullet skulle have nye vinduer, som var mere energirigtige og bedre isoleret. Hanne lånte derfor 60.000 kr. i banken til udskiftning af vinduer. Da vinduerne var sat i, og boligens værdi var steget tilsvarende, ønskede Hanne dog at skifte yderligere nogle vinduer for at bevare helhedsindtrykket. Da Hanne ikke kunne låne flere penge i banken, betalte Martin de ekstra 60.000 kr. for udskiftningen, så de kunne bo fint, selv om

Hannes bank ikke ville låne hende pengene. Denne udskiftning medførte en værdistigning på yderligere 45.000 kr. Martin betalte vinduesudskiftningen med midler fra sin konto "Guldkontoen", som han havde oprettet i 2019, hvor han havde arvet 285.000 kr. efter sin mor samt et guldarmbånd til en værdi af 15.000 kr. Ved formgyldigt testamente havde Martins mor bestemt, at Martins arv skulle være skilsmissesæreje.

I slutningen af juli 2022 fandt Hanne ud af, at Martin havde været hende utro til en Kandis-koncert i maj 2020. Hanne anmodede derfor om separation d. 31. august 2022 og stoppede med at bære guldarmbåndet, som hun ellers havde båret dagligt, siden Martin havde arvet det. På dette tidspunkt ejede Hanne Hullet, der pga. et svingende boligmarked var 1.300.000 kr. værd, indbo til 40.000 kr. og en mindre opsparring på 25.000 kr. Hannes banklån til udskiftningen af vinduerne udgjorde stadig 60.000 kr., mens det afdragsfrie lån med sikkerhed i Hullet udgjorde 1.250.000 kr. Martin ejede en bil til 200.000 kr. og en større samling af dansktopplader, der var 60.000 kr. værd. Bilen havde Hanne brugt de seneste 2 år til og fra arbejde, da Martin havde haft en firmabil til rådighed. Endvidere stod der stadig 225.000 kr. på Guldkontoen. På skiftet gjorde Martin gældende, at Hanne skyldte ham 108.000 kr., fordi han de sidste 4 år havde betalt en større del af de fælles udgifter og havde betalt 60.000 kr. for udskiftning af vinduer. Hanne mente ikke, at Martin havde krav på noget.

- 1) Kunne Hanne være blevet skilt fra Martin uden forudgående separation, selv om Martin modsatte sig?**

- 2) Hvordan skal boet deles og evt. krav afregnes, hvis boet gøres op d. 31. august 2022?**

- 3) Hvem kan udtage bilen, hvis begge anmoder herom? Kan Hanne udtage guldarmbåndet?**

Løsningsvejledning til opgave nr. 1 (familieret):

1) Kan Hanne blive skilt fra Martin, selv om Martin, der anerkender utroskaben, ikke er enig?

Nej, det kan Hanne ikke. Det følger af ÆL § 33, stk. 1, at en ægtefælle har ret til skilsmisse, når den anden ægtefælle har været utro. Den ene af fristerne i ÆL § 33, stk. 3, er imidlertid ikke overholdt. Hanne har indgivet anmodning om skilsmisse inden 6 måneder efter, at Hanne er blevet vidende om handlingen, men har ikke indgivet anmodning inden 2 år efter, at den er foretaget.

Hvis Martin modsætter sig, har Hanne derfor først ret til skilsmisse efter 6 måneders separation, jf. ÆL § 30, stk. 2.

Familieret 2019, s. 73 ff.

2) Hvordan skal boet deles og evt. krav afregnes, hvis boet gøres op d. 31. august 2022?

Ægtepagten og formueordningen

Martin og Hanne har ved ægtepagt aftalt tidsbegrænset erhvervelsessæreje om Hannes formue, jf. ÆFL § 12, stk. 2, nr. 2, og § 12, stk. 5. Det eneste aktiv, som er berørt af ægtepagten, er Hullet, da Hannes øvrige aktiver er erhvervet efter d. 1. juni 2018. Det tidsbegrænsede særeje er ikke ophørt, da der er anmodet om skilsmisse ca. 4 år efter aftalens indgåelse.

I ægtepagten er det alene anført, at erhvervelser før d. 1. juni 2018 skal være særeje. Da ægtepagten er oprettet efter 1. oktober 1990, følger det af særejereformens forarbejder, jf. FT 1989, tillæg A, s. 970, at ægtepagten som udgangspunkt skal fortolkes som en bestemmelse om skilsmissesæreje, medmindre det klart fremgår af ægtepagtens ordlyd, at der skal være fuldstændigt særeje. Hullet er derfor skilsmissesæreje, jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 1, og indgår ikke i delingen, jf. ÆFL § 26, stk. 1, nr. 1. Det afdragsfrie lån med sikkerhed i Hullet, fradrages i Hannes særeje, jf. ÆFL § 29, stk. 2, 1. pkt. Hannes indbo og opsparingen er delingsformue og indgår i delingen, jf. ÆFL § 5.

Martin og Hanne har ikke aftalt særeje om Martins formue. Med undtagelse af Martins indestående på Guldkontoen og surrogater herfor samt armbåndet fra Martins mor, er Martins aktiver (bilen og samlingen af dansktopplader) delingsformue, jf. ÆFL § 5. De 225.000 kr. på Guldkontoen og guldarmbåndet er Martins skilsmissesæreje, jf. ÆFL § 23, stk. 1, § 12, stk. 1, nr. 1 og § 12, stk. 2, nr. 1, og friholdes fra delingen, jf. ÆFL § 26, stk. 1, nr. 1.

Familieret 2019, s. 141, 147 f., 156 f., 165 og 276.

Guldarmbåndet

Det fremgår af opgaveteksten, at Hanne dagligt bærer Martins guldarmbånd. Eksaminanden skal derfor diskutere, men afvise, at Hanne kan udtage armbåndet forlods efter ÆFL § 31. Uanset, at armbåndet udelukkende har tjent til Hannes personlige brug, og at dets værdi ikke står i misforhold til ægtefællernes økonomiske forhold, kan Hanne

ikke udtage armbåndet, da det er Martins særeje. Armbåndets værdi indgår derfor i opgørelsen af Martins særeje.

Familieret 2019, s. 287 f.

Udskiftningen af vinduer

Gælden på 60.000 kr., som Hanne optager til at betale for udskiftningen af vinduer, skal fradrages i Hannes særeje, da der er tale om gæld stiftet til vedligeholdelse/forbedring af et særejeaktiv, jf. ÆFL § 29, stk. 2, 1. pkt.

Martin har anvendt 60.000 kr. på Hullet, og spørgsmålet er, om Martin kan kræve midlerne betalt tilbage af Hanne. Eksaminanden skal diskutere, om der er tale om en overførsel, der kan rummes i forsørgelsespligten efter ÆFL § 4, stk. 1, en gave, et lån eller et berigelseskrav. Der er tale om et større engangsbeløb, og der er ikke noget, som indikerer, at der skulle være tale om overførsel, som kun rummes inden for ÆFL § 4, stk. 1, da Martin allerede bidrager betydeligt til den daglige husholdning. Det må også afvises, at der er tale om en gave, idet der ikke er noget, der indikerer en gavehensigt fra Martin, hvorfor der ikke kan indfortolkes et gaveløfte. Der foreligger heller ikke et lån, da der ligeledes ikke kan indfortolkes en aftale herom. Eksaminanden må derfor nå frem til, at der er tale om et berigelseskrav. Berigelseskravet kan ikke være større end den værdiforøgelse, som er blevet tilført den modtagende ægtefælle. Kravet må derfor fastsættes til 45.000 kr. (*Det er ikke en stor fejl, hvis eksaminanden når frem til, at der er tale om et lån. Afgørende er argumentationen – antager eksaminanden, at der er tale om et lån, skal det fulde beløb dog betales tilbage.*)

Kravet på 45.000 kr. indgår som et aktiv i Martins skilsmisssæreje, da midlerne træder i stedet for arven, jf. ÆFL § 25, stk. 1. Kravet er et passiv hos Hanne, som også fradrages i Hannes særeje, da der er tale om gæld stiftet til vedligeholdelse/forbedring af et særejeaktiv, jf. ÆFL § 29, stk. 2, 1. pkt.

Familieret 2019, s. 239 ff. og 264 ff.

Fordelingen af fællesudgifter

Martins krav på 48.000 kr. må afvises, da overførslerne kan rummes inden for ÆFL § 4, stk. 1. Der er ikke noget til hinder for, at ægtefæller aftaler en skæv fordeling af forsørgelsesudgifterne. Martin kan derfor ikke efterfølgende kræve pengene tilbage. Det følger desuden af ÆFL § 4, stk. 2, at det, som en ægtefælle modtager fra den anden ægtefælle som forsørgelse efter stk. 1, tilhører modtageren.

Familieret 2019, s. 233.

Negativt særeje

Hannes nettosæreje er negativt. Det følger af ÆFL § 29, stk. 2, 2. pkt., at gæld dog fradrages i ægtefællens delingsformue, i det omfang gælden overstiger ægtefællens formue, der ikke indgår i delingen. Hannes negative særeje på 55.000 kr. fradrages derfor i Hannes delingsformue.

Det negative særeje giver Martin et reguleringskrav efter ÆFL § 38, stk. 1, 1. pkt. Reguleringskravets størrelse fastsættes til 55.000 kr., da det udgør reduktionen af delingsformuen, jf. ÆFL § 38, stk. 1, 2. pkt.

Familieret 2019, s. 266 og 279.

Boopgørelse

Aktiver/Passiver	M særeje	M bodel	H bodel	H særeje
Hullet				1.300.000 kr.
Afdragsfrit lån				÷1.250.000 kr.
Indbo			40.000 kr.	
Opsparing			25.000 kr.	
Bil		200.000 kr.		
Plader		60.000 kr.		
Guldkontoen	225.000 kr.			
Guldarmbåndet	15.000 kr.			
Indbyrdes krav	45.000 kr.			÷ 45.000 kr.
Gæld vinduer				÷ 60.000 kr.
Foreløbig netto	285.000 kr.	260.000 kr.	65.000 kr.	÷ 55.000 kr.
Negativt særeje			÷ 55.000 kr.	
Endelig netto		260.000 kr.	10.000 kr.	
Samlet til ligedeling		270.000 kr.		
Reguleringskrav		÷ 55.000 kr.		
Resterende til ligedeling		215.000 kr.		
Ligedeling		107.500 kr.	107.500 kr.	
Reguleringskrav		55.000 kr.		
Boslodder		162.500 kr.	107.500 kr.	

I boslodstilsvar skal Martin aflevere 97.500 kr. (260.000 kr. ÷ 162.500 kr.) til Hanne. Martin kan imidlertid modregne det indbyrdes krav på 45.000 kr., og han skal derfor alene aflevere 52.500 kr.

4) Hvem kan udtage bilen, hvis begge anmoder herom? Kan Hanne udtage guldarmbåndet?

Bilen

Bilen er delingsformue og er derfor omfattet af ÆFL § 48, stk. 1. I udgangspunktet er det ejerægtefællen, som har fortrinsret, jf. ÆFL § 48, stk. 2, men ifølge ÆFL § 48, stk. 3, 1. pkt., udtager den anden ægtefælle et aktiv, hvis aktivet for denne har den væsentligste betydning for opretholdelsen af hjemmet eller fortsættelse af erhverv eller i øvrigt. Transportmidler er omfattet af den krydsende udtagelsesret, jf. stk. 3, 2. pkt., nr. 7. Det er ikke afgørende her, om eksaminanden når frem til, at bilen for Hanne har den væsentligste betydning for fortsættelse af erhverv, men eftersom det oplyses, at Martin har en firmabil til rådighed, taler det mest i denne retning.

Guldarmbåndet

Armbåndet er Martins skilsmisssæreje og er derfor ikke omfattet af ÆFL § 48, stk. 1, da der stilles krav om, at aktivet indgår helt eller delvis i lighedelingen efter § 5, stk. 1, 1. pkt.

Opgave 2 besvares, som om de nugældende regler har været gældende gennem hele hændelsesforløbet.

Opgave nr. 2

Hanne, der var gift med Leon, døde i foråret 2013 efter et kortere sygdomsforløb. Sammen havde de sønnen Terkel, der netop var fyldt 18 år. I marts 2009 havde Hanne og Leon ved formgyldig ægtepagt aftalt, at $\frac{3}{5}$ af Hannes sommerhus skulle være fuldstændigt særeje, mens de resterende $\frac{2}{5}$ skulle være skilsmissesæreje. Yderligere havde de aftalt, at Leons båd skulle være skilsmissesæreje. I øvrigt skulle der være delingsformue i ægteskabet. Ved Hannes død ejede Hanne sommerhuset, som var 2.000.000 kr. værd, mens der var gæld med sikkerhed i sommerhuset for 1.000.000 kr. Yderligere ejede Hanne en bil til 100.000 kr. og en aktiepost til 400.000 kr. Leon ejede en fast ejendom til 2.400.000 kr., mens der var gæld med sikkerhed i ejendommen for 1.500.000 kr. Desuden ejede Leon båden til 300.000 kr.

Hvor stort et beløb falder der i arv efter Hanne, og hvordan skal arven fordeles, hvis der skiftes straks ved Hannes død?

Hvem har ret til at udtage bilen, hvis både Leon og Terkel ønsker at udtage den?

Efter nogle vilde år som ungkarl, hvor Leon levede af arven efter Hanne, mødte han den storrygende Beate til et rygestopkursus i marts 2017. I 2018 blev de gift, men lykken var kort, da Leon på tragisk vis omkom i en bilulykke i marts 2019. I april samme år fandt Beate ud af, at hun var gravid. Beate, der var knust, ønskede at sidde i uskiftet bo, hvilket Terkel gav sit samtykke til. I november 2019 fødte Beate datteren Rita. Beate levede af sin løbende indtægt. I et forsøg på at dulme smerten over tabet af Leon begyndte Beate i efteråret 2020 at spille roulette og poker på forskellige onlinekasinoer. De første par måneder spillede Beate med lave indsatser og formåede at gå i nul, men i januar 2021 gik det galt, da hun tabte 125.000 kr. på rouletten. Terkel, der

blev gjort opmærksom på Beates spilafhængighed, forlangte straks, at boet blev skiftet. I den forbindelse gjorde Terkel gældende, at Beate ikke havde været berettiget til at sælge Leons båd tilbage i foråret 2020 uden Terkels samtykke. Båden var blevet solgt til markedsprisen. Beate, der ikke orkede mere, var enig i, at det var bedst, at boet blev skiftet med Terkel og Rita. Derimod var Beate ikke enig i, at salget af båden havde krævet Terkels samtykke. Det uskiftede bo bestod af aktiver for samlet 820.000 kr.

Kunne Terkel have forlangt, at der skulle skiftes med ham, hvis Beate havde modsat sig?

Hvor stort et beløb falder i arv efter Leon, og hvordan skal arven fordeles, hvis alle ønsker mest muligt?

Var Beate berettiget til at sælge båden i foråret 2020 uden Terkels samtykke?

Løsningsvejledning til opgave nr. 2 (arveret):

1. Arven efter Hanne

1.1. Arvinger efter Hanne

Hannes arvinger er Terkel, jf. AL § 1, stk. 1, og Leon, jf. AL § 9, stk. 1. Leon og Terkel arver halvdelen hver.

Litteratur: Arveret 2021, s. 35 f., 51 ff.

1.2. Hvilket beløb falder i arv, og hvordan skal det fordeles?

Hannes sommerhus er brøkdelsæreje, hvor $\frac{3}{5}$ er fuldstændigt særeje, og $\frac{2}{5}$ er skilsmissesæreje, jf. ÆFL § 12, stk. 2, nr. 3, § 12, stk. 1, nr. 2, og § 12, stk. 1, nr. 1. Skilsmissesæreje deles ved død, og derfor indgår 800.000 kr. af sommerhusets værdi i delingen, mens 1.200.000 kr. friholdes fra delingen, jf. ÆFL § 51, nr. 1. Med hensyn til gælden med sikkerhed i sommerhuset skal $\frac{2}{5}$ af gælden (400.000 kr.) fradrages i Hannes delingsformue, mens $\frac{3}{5}$ af gælden (600.000 kr.) fradrages i Hannes særeje, jf. ÆFL § 29, stk. 1, 1. pkt., og § 29, stk. 2, 1. pkt. Hannes bil og aktier er delingsformue og indgår i delingen, jf. ÆFL § 5.

Leons båd er skilsmissesæreje, jf. ÆFL § 12, stk. 1, nr. 1 og § 12, stk. 2, nr. 1. Båden indgår derfor i delingen ved død. Leons ejendom er delingsformue, jf. ÆFL § 5. Gælden, der har sikkerhed i ejendommen, fradrages i Leons delingsformue, jf. ÆFL § 29, stk. 1, 1. pkt.

Aktiver/passiver	Leons særeje	Leons delingsformue	Hannes delingsformue	Hannes særeje
Sommerhus			800.000 kr.	1.200.000 kr.
Gæld sommerhus			÷ 400.000 kr.	÷ 600.000 kr.
Bil			100.000 kr.	
Aktier			400.000 kr.	
Ejendom		2.400.000 kr.		
Gæld ejendom		÷ 1.500.000 kr.		
Båd		300.000 kr.		
Netto	0 kr.	1.200.000 kr.	900.000 kr.	600.000 kr.

	Leon	Hanne
Nettodelingsformue	1.200.000 kr.	900.000 kr.
Til lighedeling	2.100.000 kr.	
Boslodder	1.050.000 kr.	1.050.000 kr.

Hannes boslod på 1.050.000 kr. samt hendes særeje på 600.000 kr. falder i arv. Leon og Terkel arver hver 825.000 kr. (*Her vil det være en stor fejl at diskutere, om Leon har ret til suppleringsarv efter AL § 11, stk. 2.*)

Fordeling af arv efter Hanne	
Leon	825.000 kr. + (boslod på 1.050.000 kr.)
Terkel	825.000 kr.
I alt	1.650.000 kr.

Litteratur: Familieret 2019, s. 265 f., Arveret 2021, s. 53 f.

2. Hvem har ret til bilen?

Bilen er delingsformue og er derfor omfattet af AL § 12. Det følger af AL § 12, stk. 2, 1. pkt., at ægtefællen har fortrinsret, hvis ægtefællen og en arving ønsker at overtage samme aktiv. Leon har derfor ret til at udtage bilen inden for sin bos- og arvelod, jf. ÆFL § 12, stk. 1. (*Det vil være en fejl at diskutere AL § 12, stk. 2, 2. pkt., da Terkel ikke er særlivsarving.*)

Litteratur: Arveret 2021, s. 69.

3. Kunne Terkel have forlangt, at der skulle skiftes med ham, hvis Beate havde modsat sig?

Ja, det kunne Terkel. Det følger af AL § 29, stk. 1, at en livsarving efter førstafdøde ægtefælle kan forlange, at længstlevende ægtefælle skal skifte med denne, hvis livsarvingen godtgør, at længstlevende ægtefælle ved misbrug væsentligt har formindsket det uskiftede bo eller har fremkaldt nærliggende fare for en sådan formindskelse. Beate har formindsket det uskiftede bo væsentligt ved hasardspillet, der må anses for at være misbrug omfattet af AL § 29, stk. 2.

Litteratur: Notat om uskiftet bo i materialesamlingen 2022, s. 41.

4. Arven efter Leon

4.1. Arvinger efter Leon

Leons arvinger er Beate, jf. AL § 9, stk. 1, og Terkel og Rita, jf. AL § 1, stk. 1, og AL § 28, stk. 1, nr. 2. Det er uden betydning, at Rita ikke er født ved Leons død, og at Leon ikke ved, at Beate er gravid, da hun er undfanget forinden Leons død og senere bliver levende født, jf. AL § 94, stk. 1. Terkel og Rita arver lige, jf. AL § 1, stk. 1, 2. pkt.

Litteratur: Arveret 2021, s. 34 f., 35 f., s. 51 ff., Notat om uskiftet bo i materialesamlingen 2022, s., s. 47.

4.2. Hvilket beløb falder i arv, og hvordan skal arven fordeles, hvis alle ønsker mest muligt?

Det uskiftede bo skal deles i boslodder til hhv. Leon og Beate, da det er Leons boslod, som falder i arv. Det fremgår af opgaveteksten, at Beate har tabt 125.000 kr. på hasardspil hos online-kasinoer. Der er tale om adfærd, der kan udløse et vederlagskrav (misbrugskrav) efter AL § 30, stk. 1, og et beløb på 125.000 kr. er desuden en væsentlig reduktion af det uskiftede bo, da det udgør 13,23 % af det samlede bo (før misbruget). Derfor kan der gøres et krav gældende efter AL § 30, stk. 1. Kravet fastsættes til 125.000 kr., da det udgør nettoformindskelsen af det uskiftede bo.

Det uskiftede bo	820.000 kr.
Fradrag af vederlagskrav (misbrugskrav)	÷ 125.000 kr.
Delingsgrundlaget	695.000 kr.

Boslodsberegning	Leon	Beate
	347.500 kr.	347.500 kr.
	+ 125.000 kr.	
Boslodder	472.500 kr.	347.500 kr.

Leons boslod på 472.500 kr. falder i arv.

Beate arver 236.250 kr., jf. AL § 9, stk. 1. Beates bos- og arvelod er 583.750 kr. Det giver hende derfor ret til suppleringsarv, jf. AL § 11, stk. 2. Beløbsgrænsen i AL § 11, stk. 2, er 810.000 kr. i 2021, jf. bekendtgørelse nr. 1844 af 7. december 2020. Såfremt der ikke var sket misbrug af det uskiftede bo, ville Beate have haft ret til yderligere 226.250 kr. Ved beregningen af suppleringsarven skal der imidlertid tages hensyn til vederlagskravet, hvorfor kravet på 226.250 kr. reduceres med 125.000 kr. Beate har dermed ret til 101.250 kr. i suppleringsarv, som dækkes af arven til Terkel og Rita.

Terkel og Rita arver de resterende 135.000 kr. og arver hver 67.500 kr.

Fordeling af arv efter Leon	
Beate	337.500 kr. (+ Beates boslod på 347.500 kr.)
Terkel	67.500 kr.
Rita	67.500 kr.
I alt	472.500 kr.

Litteratur: Arveret 2021, s. 63 note 35, Notat om uskiftet bo i materialesamlingen 2022, s. 44 f., s. 46.

5. Var Beate berettiget til at sælge båden uden Terkels samtykke?

Beate var berettiget til at sælge båden i foråret 2020, da Beate under det uskiftede bo råder over boets enkelte aktiver, jf. AL § 24, stk. 1. Ved længstlevende ægtefælles råden stilles der ikke krav om samtykke fra førstafdøde ægtefælles livsarvinger. Det oplyses i opgaveteksten, at båden er blevet solgt til markedspris, og derfor giver salget ikke anledning til et misbrugskrav.

Litteratur: Notat om uskiftet bo i materialesamlingen 2022, s. 39.